

**KASB-HUNAR TA'LIMIDA GUMANITAR FAN O'QITUVCHILARINING O'QUV
JARAYONIDA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI VAKOLATLARI**

Ilmurodova Dilobar Hamzayevna

*Ilmiy izlanuvchi, Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Qarshi filiali o'qituvchi,
Qashqadaryo, O'zbekiston*

dilobar.ilmurodova@mail.ru, +99891 213 1771

Bugungi ta'limda AKTdan foydalanish axborot jamiyati rivojlanishining muhim yo'nalishlaridan biridir. Ta'limning yangi standartlari o'qituvchilarning axborot kommunikatsiya qobiliyatlariga tobora ko'proq talablar qo'ymoqda.

O'qituvchining AKT qobiliyati murakkab tushunchadir.

Bu texnik bilim va ko'nikmalarni real o'quv faoliyatida maqsadli, samarali qo'llash deb hisoblanadi. O'qituvchining AKT savodliligi o'qituvchining kasbiy vakolatiga kiradi.

AKT kompetensiyasining uchta asosiy jihatlari mavjud:

- AKT sohasida yuqori darajadagi funksional savodxonlikning mavjudligi;
- kasbiy muammolarni hal qilishda o'quv faoliyatida AKTdan samarali, ma'lumotli foydalanish;
- AKTni ta'limdagi yangi paradigmaning asosi sifatida talabalarni axborot jamiyatining sub'ekti sifatida rivojlantirishga, yangi bilimlarni yaratishga qodir, yangi intellektual faoliyat natijalarini olish uchun axborot qatorlari bilan ishlashga qodir bo'lgan tushuncha.

O'qituvchining AKT savodxonligi quyidagilarni amalga oshirilishini ta'minlashi kerak:

yangi ta'lim maqsadlari;

o'quv jarayonini tashkil etishning yangi shakllari;

o'quv faoliyatining yangi mazmuni.

2011-yilda Birlashgan Millatlar Tashkilotining Ta'lim, fan va madaniyat masalalari bo'yicha tashkiloti (YuNESKO) zamonaviy o'qituvchining AKT qobiliyati modelini ishlab chiqdi. Tavsiyalar o'qituvchilar ishining barcha jihatlariga ta'sir qiladi va maktablarni axborotlashtirishga uchta yondashuvni hisobga olgan holda tuzilgan: AKTdan foydalanish, bilimlarni rivojlantirish, bilimlarni ishlab chiqarish.

Yangi standartlarga muvofiq fan o'qituvchisining AKT sohasidagi vakolatlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

AKTdan foydalangan holda darslarni o'tkazish;

darsda yangi materialni tushuntirish;

o'quv maqsadlari uchun dasturiy ta'minotni tanlash;

darsni rejalashtirish;

talabalar rivojlanishini monitoring qilish;

o'quv materiallarini Internetda qidirish;
ota-onalar va hamkasblar bilan o'zaro munosabat.
AKT vakolati modeli ikki darajali tuzilishga ega.

Ushbu modelning muhim jihati shundaki, kasbiy AKT kompetentsiyasida ikkita tub daraja - tayyorlik darajasi va realizatsiya darajasi mavjud.

Bilim darajasi (faoliyatga tayyorlik):

Bu o'qituvchilarning AKT sohasida asbob-uskunalar, dasturiy ta'minot va resurslardan foydalanish uchun etarli bilim, ko'nikma va ko'nikmalarga ega ekanligi bilan tavsiflanadi.

Umumiy kompyuter savodxonligi pastki darajasi

Maxsus, fan kompyuter savodxonligining pastki darajasi

Faoliyat darajasi (yakunlangan faoliyat):

Ushbu darajada AKT sohasidagi funktsional savodxonlik o'qituvchidan ta'lim muammolarini hal qilishda samarali va tizimli ravishda qo'llaniladi.

Tashkiliy innovatsion quyi daraja

Muhim innovatsiyalar substrati

O'qituvchining AKT qobiliyatining taxminiy ro'yxati quyidagicha:

– markazdan ma'lumot izlash, baholash, tanlash bo'yicha bilim va ko'nikmalar;

– dasturiy ta'minotni tanlash va undan foydalanish, foydalanilgan dasturlarni kompyuterga o'rnatish, proektsion uskunalardan foydalanish qobiliyati;

– o'zingizning elektron didaktik materialingizni yaratishning o'z usullarini;

– talabalarning o'quv faoliyatini tashkil etish vositalaridan samarali foydalanish;

– o'quvchilar, ota-onalar, hamkasblar, maktab ma'muriyatiga (elektron pochta, ijtimoiy tarmoq, veb-sayt, blog va hk) ma'lumotni uzatish shaklini to'g'ri tanlay olish;

tarmoq aloqasi loyihalari doirasida talabalar ishini tashkil etish, o'quv jarayonini masofadan turib qo'llab-quvvatlash;

raqamli portfelni shakllantirish imkoniyatiga ega bo'lish va hk.

Kompyuterlar va kompyuter tizimlariga asoslangan zamonaviy axborot texnologiyalari, internet turli elektron vositalar, audio va video uskunarlar va aloqa tizimlari ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Zamonaviy izlanishlarga ko'ra, tinglangan materialning 1/4 qismi, agar talaba o'quv jarayonida boshqa ishlarga jalb qilingan bo'lsa, eshitgan narsaning 1/3 qismi, ko'rgan narsaning 1/3 qismi, bir vaqtning o'zida eshitilgan va ko'rilgan narsaning 1/2 qismi qoladi. Kompyuter sizga yoshga qarab o'rganish imkoniyatlarini kuchaytirib, o'quv jarayoni samaradorligini oshirish uchun sharoit yaratishga imkon beradi.

O'quv jarayonida AKTdan foydalanishning asosiy maqsadlari:

O'quv jarayonini optimallashtirish.

Ta'lim jarayoni ishtirokchilari o'rtasidagi munosabatlarning hissiy sohasini shakllantirish.

O'quv jarayonining moddiy-texnik bazasini rivojlantirish.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ta'limga tatbiq etishning nazariy asoslari sohasidagi vakolatlar, shuningdek, har xil ta'lim turlari uchun ma'lumot taqdim etish usullarini o'rganishga qaratilgan. Bo'lajak o'qituvchi ilmiy terminologiyani yaxshi bilishi, ramziy belgilar, formulalar, tushunchalarni qo'llashi, o'rganilayotgan mavzu va axborot texnologiyalari sohasida kontseptual apparatning rivojlanishi va shakllanishiga hissa qo'shishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Б.А.Крузе Мультимедийная компетентность учителя Текст. / Б. А. Крузе // Педагогическое образование и наука. 2009.
2. Л.В.Кочегарова Диагностика ИКТ-компетентность педагога // Интернет-журнал "Эйдос"
3. L.V.Golish, D.M.Fayzullayeva Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish: O'quv uslubiy qo'llanma / Ta'limda innovatsion texnologiya seriyasi. – T.: 2010.